

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 29. tammikuuta 2024
(OR. en)

5908/24

DEVGEN 13
SAN 49
ACP 15
RELEX 123
SUSTDEV 14
ONU 11
CONUN 26

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä: Neuvoston pääsihteeristö

Päivämäärä: 29. tammikuuta 2024

Vastaanottaja: Valtuuskunnat

Ed. asiak. nro: 5495/24

Asia: EU:n globaali terveysstrategia – Paremmat terveysolot kaikille
muuttuvassa maailmassa
– Neuvoston päätelmät (29. tammikuuta 2024)

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston 4003. istunnossaan 29. tammikuuta 2024
hyväksymät neuvoston päätelmät EU:n globaalista terveysstrategiasta – Paremmat terveysolot
kaikille muuttuvassa maailmassa.

**Neuvoston päätelmät EU:n globaalista terveysstrategiasta
– Paremmat terveysolot kaikille muuttuvassa maailmassa**

1. Euroopan unionin neuvosto on tyytyväinen komission tiedonantoon ”EU globaali terveysstrategia – Paremmat terveysolot kaikille muuttuvassa maailmassa”¹. Neuvosto vahvistaa EU:n ja sen jäsenvaltioiden johtavan roolin globaalin terveyden edistämisessä yhdessä kumppaneiden kanssa solidaarisuuden, inhimillisyyden, tasapuolisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen pohjalta.
2. Neuvosto toteaa, että fyysisen terveyden ja mielenterveyden korkein saavutettavissa oleva taso on ihmisoikeus, ja korostaa, että terveys on kestävä kehityksen edellytys, jolla on merkittäviä vaikutuksia kaikkien yhteiskuntien turvallisuuteen, vakauteen ja vaurauteen myös EU:ssa. Neuvosto toteaa, että sukupuolten tasa-arvon toteutuminen ja haitallisten sukupuolistereotyypioiden, leimautumisen ja syrjinnän torjuminen ovat ensiarvoisen tärkeitä, jotta kaikki voisivat saavuttaa hyvän terveydentilan. Globaali terveys edellyttää tehokasta monenvälisyyttä ja osallistavia, useita sidosryhmiä käsittäviä kumppanuuksia, ja se on keskeinen osa EU:n ulkopolitiikkaa ja sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen vahvistamista. Neuvosto korostaa edelleen, että EU:n ja sen jäsenvaltioiden on oltava johtavassa asemassa sen varmistamiseksi, että globaali terveys pysyy kansainvälisen asialistan kärjessä.

¹ 15585/22 – COM(2022) 675: Komission tiedonanto: EU globaali terveysstrategia – Paremmat terveysolot kaikille muuttuvassa maailmassa.

3. Neuvosto painottaa, että covid-19-pandemiasta ja muista terveysuhista, maailmanlaajuisista terveyssuuntauksista, ilmastonmuutoksen, luontokadon ja saastumisen maapallolle aiheuttamasta kolminkertaisesta kriisistä sekä nopeasti muuttuvasta geopolittisesta ympäristöstä saadut kokemukset osoittavat, että globaalia terveyttä varten tarvitaan uudistettua lähestymistapaa, jolla edistetään ja turvataan terveyttä ehkäisemällä ja torjumalla maailmanlaajuisia terveysuhkia ja varautumalla niihin, varmistamalla terveysturvallisuus, vahvistamalla terveydenhuoltojärjestelmiä, edistämällä yleistä sairastuvuusturvaa, puuttamalla terveyttä määrittäviin tekijöihin ja edistämällä tervettä elämää ja hyvinvointia Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti.
4. Neuvosto palauttaa mieleen komission vuonna 2010 antaman tiedonannon² ja neuvoston päätelmät³ EU:sta ja globaalista terveydestä ja korostaa EU:n merkittävää panosta ihmishenkien pelastamiseen ja terveyden edistämiseen poliittisen johtajuuden, rahallisen avustuksen ja teknisen asiantuntemuksen avulla. Globaali terveys on Global Gateway -strategian⁴ tukipilari ja keskeinen aihe EU:n maailmanlaajuisissa, alueellisissa ja kahdenvälisissä kumppanuuksissa muun muassa tutkimusta ja innovointia koskevan globaalin lähestymistavan⁵ ja useiden Team Europe -aloitteiden kautta. Neuvosto on edelleen sitoutunut politiikan johdonmukaisuuteen ja ihmisoikeuksiin perustuvaan lähestymistapaan ja toteaa lisäksi, että EU:n panos globaaliin terveyteen ulottuu terveydenhuoltoalaa pidemmälle, muun muassa sellaisille aloille kuten rauha ja turvallisuus, maatalous, ilmasto ja ympäristö, koulutus, tutkimus ja innovaatio, ruoka- ja ravitsemusturva, sosiaalinen suojelu, kauppa sekä vesi, sanitaatio ja hygienia.

² 8281/10 – COM(2010) 128: Komission tiedonanto: EU ja globaali terveys.

³ 9644/10 – Päätelmät EU:sta ja globaalista terveydestä.

⁴ 14675/21 – JOIN(2021) 30: Yhteinen tiedonanto: Global Gateway.

⁵ 8979/21 – COM(2021) 252: Tiedonanto tutkimusta ja innovointia koskevasta globaalista lähestymistavasta.

5. Neuvosto palauttaa mieleen, että viimeaikaisissa neuvoston päätelmissä kehoitetaan vahvistamaan monenvälisyyttä⁶, korostetaan globaalia terveyttä Euroopan terveysunionin vahvistamisen yhteydessä⁷, painotetaan Maailman terveysjärjestön johtavaa, koordinoivaa ja normatiivista roolia globaalissa terveydessä⁸, korostetaan yhteinen terveys -lähestymistavan⁸ soveltamisen, mikrobilääkeresistenssiin puuttumisen⁹ sekä vesi-, sanitaatio- ja hygieniapalveluiden saatavuuden varmistamisen tärkeyttä¹⁰, painotetaan terveyden, hyvinvoinnin ja talouskasvun välistä yhteyttä¹¹, sitoudutaan suojelemaan kaikkia lapsia¹² ja edistämään nuorten osallisuutta ja osallistamista¹³, ilmaistaan EU:n tavoite olla ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä¹⁴ ja kehoitetaan torjumaan disinformaatiota¹⁵. Neuvosto muistuttaa edelleen ”ketään ei jätetä” -periaatteesta, tasa-arvosta ja uudesta kehityspolitiikkaa koskevasta eurooppalaisesta konsensuksesta¹⁶ ja painottaa globaalia terveyttä osana EU:n toimia Agenda 2030 -ohjelman toteuttamiseksi ja että EU on edelleen sitoutunut kaikkien ihmisoikeuksien edistämiseen, suojeluun ja toteuttamiseen sekä Pekingin toimintaohjelman ja kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin (ICPD) toimintaohjelman ja niiden tarkistuskokousten tulosten täydelliseen ja tehokkaaseen täytäntöönpanoon ja tässä yhteydessä seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin. Edellä esitetty huomioon ottaen EU vahvistaa olevansa sitoutunut edistämään ja suojelemaan jokaisen yksilön oikeutta hallita täysin omaan seksuaalisuuteensa ja seksuaali- ja lisääntymisterveyteensä liittyviä kysymyksiä ja päättää niistä vapaasti ja vastuullisesti ilman syrjintää, pakottamista tai väkivaltaa, sekä kyseisen oikeuden toteutumiseen. Lisäksi EU korostaa, että kaikilla pitäisi olla mahdollisuus saada laadukasta, kohtuuhintaista ja monipuolista seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvää tietoa, koulutusta, kattava seksuaalikasvatus mukaan lukien, ja terveydenhuoltopalveluja.

⁶ 10341/19 — Neuvoston päätelmät – Sääntöihin perustuvaa monenvälisyyttä vahvistava EU:n toiminta.

⁷ 14886/21 – Neuvoston päätelmät Euroopan terveysunionin vahvistamisesta.

⁸ 12957/20 – Neuvoston päätelmät EU:n roolista Maailman terveysjärjestön vahvistamisessa.

⁹ 9112/20 – Neuvoston päätelmät Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksesta 21/2019.

¹⁰ 13440/21 – Neuvoston päätelmät vedestä EU:n ulkoisessa toiminnassa.

¹¹ 13432/19 – Neuvoston päätelmät hyvinvointitaloudesta.

¹² 10024/22 – Neuvoston päätelmät lasten oikeuksia koskevasta EU:n strategiasta.

¹³ 8629/20 – Neuvoston päätelmät nuorista ulkoisessa toiminnassa.

¹⁴ 5263/21 – Neuvoston päätelmät ilmasto- ja energiadiplomatiasta – Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ulkoisen ulottuvuuden toteuttaminen.

¹⁵ 14064/20 – Neuvoston päätelmät häiriönsietokyvyn vahvistamisesta ja hybridiuhkien, myös covid-19-pandemiaan liittyvän disinformaation, torjumisesta.

¹⁶ 10108/17 – Uusi kehityspolitiikkaa koskeva eurooppalainen konsensus (2017): ”Meidän maailmamme, meidän ihmisarvomme, meidän tulevaisuutemme”.

Toimia olisi ohjattava ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman 2020–2024¹⁷, EU:n ulkoiseen toimintaan liittyvästä nuorisotoimintasuunnitelmasta annettujen neuvoston päätelmien¹⁸ ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan strategian¹⁹ pohjalta. Neuvosto panee merkille, että Euroopan komissio on hyväksynyt sukupuolten tasa-arvoa²⁰ ja hlbtq-henkilöitä²¹ koskevat strategiat sekä sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevan kolmannen EU:n toimintasuunnitelman 2021–2025 (”Kunnianhimoinen ohjelma sukupuolten tasa-arvon ja naisten vaikutusvallan lisäämiseksi EU:n ulkoisissa toimissa”), joita pidettiin tervetulleina puheenjohtajan päätelmissä.

6. Neuvosto korostaa, että EU:n ja sen jäsenvaltioiden on toimivaltuuksiensa puitteissa tartuttava tilaisuuteen vahvistaa vaikutustaan maailmanlaajuisina ja alueellisina toimijoina, jotta voidaan konkreettisesti ja mitattavasti edistää terveempää ja turvallisempaa maailmaa, myös haurassa, kriiseistä ja konflikteista kärsivissä ympäristöissä. Tässä yhteydessä neuvosto kehottaa nostamaan kunnianhimoa ja soveltamaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa keskitytään pelastamaan ihmishenkiä, vähentämään tautien ilmaantumista ja leviämistä sekä myös edistämään terveyttä ja hyvinvointia, myös mielenterveyttä ja syrjinnän ja leimautumisen torjuntaa, erityisesti naisten ja tyttöjen, lasten ja nuorten, vanhuksien, vammaisten henkilöiden, hlbt-henkilöiden, alkuperäiskansojen, haavoittuvassa tai syrjäytyneessä asemassa olevien henkilöiden ja yhteisöjen sekä maahanmuuttajien ja siirtymään joutuneen väestön osalta. Neuvosto sitoutuu torjumaan syrjinnän moninkertaisia ja risteäviä muotoja varmistaakseen ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan ja puuttuakseen eriarvoisuuteen. Näitä toimia olisi ohjattava strategian kolmella toisiaan täydentävällä prioriteetilla:

- a) **Parannetaan ihmisten terveyttä ja hyvinvointia koko elinkaaren aikana**, jotta ihmiset voivat välttää tauteja ja pysyä terveisinä, mukaan lukien terveyttä määrittäviä tekijöitä koskevat toimet eri yhteiskunnissa ja aloilla, joihin kuuluvat ilmasto, ympäristö, koulutus, vesi-, saniteetti- ja hygieniapalvelut, köyhyys, epätasa-arvoon ja sukupuolten väliseen epätasa-arvoon puuttuminen, humanitaaristen kriisien ehkäiseminen ja niihin vastaaminen, turvallisen, riittävän, ravinteikkaan ja terveellisen ruokavalion saatavuuden parantaminen ja puuttuminen tupakankäyttöön ja haitalliseen alkoholinkulutukseen tautien ja kuolleisuuden riskitekijöinä;

¹⁷ 7029/20 – JOIN(2020) 5: Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva EU:n toimintasuunnitelma 2020–2024.

¹⁸ 15322/22 – Neuvoston päätelmät EU:n ulkoiseen toimintaan liittyvästä nuorisotoimintasuunnitelmasta.

¹⁹ 6268/21 – COM(2021) 101: Tasa-arvon unioni: Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia 2021–2030.

²⁰ 6678/20 – COM(2020) 152: Tasa-arvon unioni: sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025.

²¹ 13081/20 – COM(2020) 698: Tasa-arvon unioni: hlbtq-henkilöiden tasa-arvoa koskeva strategia 2020–2025.

- b) **Vahvistetaan terveydenhuoltojärjestelmiä ja edistetään yleistä sairaskorvausturvaa**, jotta parannetaan tasapuolista pääsyä laadukkaisiin, saavutettaviin, tyydyttäviin ja saatavilla oleviin terveydenhuollon palveluihin, myös seksuaali- ja lisääntymisterveydenhuollon palveluihin, keskittyen perusterveydenhuoltoon, yhteisöjen osallistumiseen ja osallistamiseen, olennaisiin kansanterveystoimintoihin, tutkimukseen ja digitalisaatioon, ammattitaitoiseen ja riittävään terveyshenkilöstöön, tasapuoliseen pääsyyn laadukkaisiin terveystuotteisiin, myös paikallistuotannon ja riittävän ja kestäväen terveydenhuollon rahoituksen avulla muun muassa edistämällä kotimaista terveysrahoitusta, lisäämällä avoimuutta, vastuuvastavuutta ja luotettavuutta ja torjumalla korruptiota;
- c) **Ehkäistään ja torjutaan terveysuhkia, kuten pandemioita, soveltamalla yhteinen terveys -lähestymistapaa**, jotta vältetään ja lievennetään tulevia terveyskriisejä ja niiden terveydellisiä, sosiaalisia ja taloudellisia seurauksia, muun muassa vahvistamalla häiriönsietokykyä sekä tehokkailla ehkäisy-, valmius- ja hallintamekanismeilla, mukaan lukien yhdenmukainen ja yhteistoiminnallinen valvonta ja seuranta, vahvistamalla kansanterveyshenkilöstöä, parantamalla pääsyä lääketieteellisiin vastatoimiin ja vapaaehtoiseen teknologian siirtoihin, korjaamalla globaalin hallinnan puutteita, oikeudellisesti sitovalla pandemiasopimuksella²² ja vahvistetulla kansainvälisellä terveyssäännöstöllä, edistämällä mikrobilääkeresistenssin torjumista ja varmistamalla johtajuus kansallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla.

²² Neuvoston päätös (EU) 2022/451, Maailman terveyskokouksen päätös SSA2(5).

7. Neuvosto toteaa, että strategia edustaa uutta toimintamallia, joka kattaa kaikki asiaankuuluvat ulkopoliittikan alat ja jolla on tärkeä yhteys sisäisiin politiikkoihin. Sen onnistunut täytäntöönpano edellyttää innovatiivista, yhdennettyä, koordinoitua ja näyttöön perustuvaa lähestymistapaa, uusia ja erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja, tietämyksessä olevien aukkojen paikkaamista ja EU:n sisäisellä ja kansainvälisellä tasolla toteuttamien toimien välisen johdonmukaisuuden saavuttamista. Tähän sisältyy monenvälisen järjestelmän vahvistaminen, oikeudenmukaisten ja molempia osapuolia hyödyttävien, solidaarisuuteen, yhteisomistajuuteen ja yhteisvastuuseen perustuvien maailmanlaajuisten, alueellisten ja kahdenvälisen kumppanuuksien nopeuttaminen, varautumisen, häiriönsietokyvyn ja avoimen strategisen riippumattomuuden edistäminen sekä monialaisen ”terveys kaikissa politiikoissa” -lähestymistavan soveltaminen ja kaikkien asiaankuuluvien politiikanalojen ja saatavilla olevien välineiden osallistaminen siihen. Neuvosto painottaa, että globaalin terveyden rahoitusta on yhteisesti lisättävä maailmanlaajuisella, alueellisella ja kansallisella tasolla muun muassa avustuksilla ja innovatiivisella rahoituksella, tukemalla kotimaisten resurssien käyttöönottoa kumppanimaissa ja edistämällä avointa ja ennakoitavaa kauppaa. Tältä osin neuvosto toistaa olevansa sitoutunut osoittamaan vähintään 20 prosenttia NDICI – Globaali Eurooppa -asetuksen mukaisesti rahoitettavasta virallisesta kehitysavusta sosiaaliseen osallisuuteen ja inhimilliseen kehitykseen.
8. Neuvosto on tyytyväinen strategiaan ja kehottaa komissiota, korkeaa edustajaa ja jäsenvaltioita toimivaltuuksiensa puitteissa soveltamaan ohjaavia periaatteita ja panemaan asianmukaisesti täytäntöön siinä ehdotetut toimintalinjat ja aloitteet, muun muassa
- a) toteuttamalla konkreettisia toimia globaalin terveyden edistämiseksi asiaankuuluvilla aloilla, mukaan lukien kansanterveys, ilmasto ja ympäristö, tutkimus ja innovointi, digitalisaatio, koulutus, sosiaalinen suojele, vesi ja sanitaatio, maatalous- ja elintarvikejärjestelmät, korruption torjunta, kauppa, kansainvälinen kehitysyhteistyö, pelastuspalvelumekanismit ja humanitaarinen apu, sekä kaikissa asiaankuuluvissa EU:n talousarvion rahoitusvälineissä ja rahoituslaitoksissa, toteuttamalla ”terveys kaikissa politiikoissa” -lähestymistapaa ja edistämällä synergioita asiaankuuluvien EU:n kehysten, aloitteiden ja politiikkojen kanssa; ja vahvistamalla muutosvoimaista lähestymistapaa, joka puuttuu sukupuolten epätasa-arvon perimmäisiin syihin;
 - b) vahvistamalla valmiuksia ja parantamalla koordinaatiota, muun muassa epävirallisen yhteistyön avulla, jotta voidaan lisätä aloitteiden ja toimien tehokkuutta ja vaikutusta ja varmistaa, että EU ja sen jäsenvaltiot puhuvat yhdellä äänellä asiaankuuluvilla kansainvälisillä foorumeilla ja tehostavat vuoropuhelua ja yhteisiä viestintätoimia monenvälisellä, alueellisella ja kansallisella tasolla;

- c) omaksumalla ennakoivan ja rakentavan roolin monenvälisen yhteistyön vahvistamiseksi korjaamalla olemassa olevat puutteet globaalissa hallinnassa ja varmistamalla toimien täydentävyys ja johdonmukaisuus siten, että toimien ytimessä on vahvempi, tehokkaampi, vastuullisempi ja kestävämmän rahoitettu Maailman terveysjärjestö, ottaen huomioon, että EU:n pyrkimystä hakea Maailman terveysjärjestön virallista tarkkailija-asemaa voitaisiin käsitellä ja siitä voitaisiin päättää asiaankuuluvissa neuvoston rakenteissa;
 - d) laajentamalla kahdenvälisiä, alueellisia, alueiden välisiä ja maailmanlaajuisia kumppanuuksia strategiassa määriteltyjen prioriteettien mukaisesti, toteuttamalla maa- ja aluekohtaisia räätälöityjä toimia Team Europe -lähestymistavan avulla, panemalla täytäntöön Team Europe -aloitteita, myös tukemalla paikallisia yhteisöjä ja kansalaisjärjestöjä, ja osallistumalla aktiivisesti yhteystoimintaan muun muassa käymällä poliittisia ja ihmisoikeusvuoropuheluja kumppanimaiden kanssa;
 - e) arvioimalla säännöllisesti strategian edistymistä ja vaikutuksia viimeistään vuodesta 2024 alkaen.
9. Neuvosto kehottaa koko strategian täytäntöönpanon ajan tekemään sen tavoitteiden ja prioriteettien toteuttamiseksi jatkuvasti yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan, tiedeyhteisön, yksityisen sektorin, EIP:n, EBRD:n ja muiden eurooppalaisten kehityspankkien ja rahoituslaitosten, YK:n järjestelmien, kuten Maailman terveysjärjestön, sekä muiden asiaankuuluvien toimijoiden, rokoteallianssi Gavin ja AIDS:n, tuberkuloosin ja malarian torjunnan maailmanlaajuisen rahaston kanssa.
10. Lisäksi neuvosto pyytää, että komission yksiköt ja EUH
- a) kehittävät koordinoitusti jäsenvaltioiden kanssa johdonmukaista EU:n globaalia terveysdiplomatiaa, joka pohjautuu olemassa oleviin valmiuksiin, hyödyntää niitä parhaalla mahdollisella tavalla ja perustuu Team Europe -lähestymistapaan;
 - b) laajentavat globaaliin terveyteen liittyviä valmiuksia keskeisissä EU:n edustustoissa muun muassa harkitsemalla kansallisten asiantuntijoiden tilapäistä siirtoa;
 - c) seuraavat ja arvioivat strategian täytäntöönpanoa ja vaikutuksia käyttämällä yhdennettyä ja osallistavaa kehystä, joka kehitetään tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa olemassa olevien seuranta- ja arviointivälineiden sekä tehostettujen, iän ja sukupuolen mukaan eriteltyjen tietojen keräämistoimien pohjalta, laativat selvityksiä edistymisestä ja kutsuvat koolle vuosittaisia kokouksia, mukaan lukien globaalin terveyspolitiikan foorumi, joissa käsitellään edistymistä.